

Europeiska
unionens råd

Bryssel den 22 september 2023
(OR. en)

13202/23

SOC 626
EMPL 446

NOT

från:	Ordförandeskapet
till:	Ständiga representanternas kommitté (Coreper)/rådet
Ärende:	Konsolidering och förstärkning av de europeiska systemen för socialt skydd – Riktlinjedebatt

För delegationerna bifogas en orienterande not från ordförandeskapet i ovannämnda ärende inför riktlinjedebatten i rådet (sysselsättning, socialpolitik, hälso- och sjukvård samt konsumentfrågor) den 9 oktober 2023.

Konsolidering och förstärkning av de europeiska systemen för socialt skydd

Riktlinjedebatt

De senaste kriserna, och huvudsakligen pandemin samt inflationskonsekvenserna av Rysslands anfallskrig mot Ukraina, har visat på det tvingande behovet av politik som leder till omedelbara resultat för att kompensera för hushållens minskade inkomster. Denna politik bör fokusera på de mest utsatta och på så sätt undvika bestående negativa effekter som förvärrar ojämlikhet, begränsar möjligheter och slutligen saktar ner tillväxten på medellång och lång sikt.

En snabb och målinriktad reaktion för att bemöta sådana utmaningar är emellertid i sig otillräcklig för att man på ett lämpligt sätt ska kunna hantera de sociala konsekvenserna av underliggande samhälleliga och ekonomiska förändringar. Ett effektivt genomförande av handlingsplanen för den europeiska pelaren för sociala rättigheter kräver ett aktivt arbete med de sociala konsekvenserna av dessa underliggande strukturella utmaningar, t.ex. i samband med den digitala och den gröna omställningen.

Dessa förändringar skapar betydande möjligheter för europeiska medborgare, men de kan också leda till ökad ojämlikhet, t.ex. när det gäller digitala klyftor eller energifattigdom. Socialpolitiken måste motverka och hantera dessa situationer på ett lämpligt sätt.

I detta sammanhang har medlemsstaterna antagit eller är i färd med att genomföra reformer i sina system för socialt skydd, såsom reformer av arbetslöshetsförmåner, tillfälliga undantag från sociala avgifter – ibland kopplade till rekvalificering – samt hantering av skillnader i fråga om socialt skydd genom att förbättra det sociala skyddet för egenföretagare och utsatta grupper. Täckningen varierar dock avsevärt för dessa grupper bland medlemsstaterna.

Konsolideringen av minimiinkomstsystemen har också bidragit till att hantera effekterna av dessa kriser. Med utgångspunkt i den nyligen antagna rådsrekommendationen har särskilt medlemsstaternas arbete med att utvidga täckningen i minimiinkomstsystemen, att minska den höga andel av icke-utnyttjande som förknippas med denna typ av förmåner och att säkerställa komplementaritet mellan sociala åtgärder och arbetsmarknadsåtgärder varit viktiga inslag i dessa insatser.

Utöver att få ekonomiskt stöd bör människor åtföljas och vägledas för att uppnå full delaktighet i samhället, både socialt och på arbetsplatsen, vilket skulle göra det möjligt för dem att integreras och delta med lika rättigheter och möjligheter.

Vissa medlemsstater har på ett anmärkningsvärt sätt använt sig av unionsfonder, såsom NextGenerationEU och strukturfonderna, i syfte att uppnå dessa mål inom ramen för sina nationella reformprogram. Men kortsiktiga åtgärder är inte tillräckliga, och medlemsstaterna behöver tillämpa en strategi på medellång och lång sikt. Därför börjar vissa medlemsstater beakta vikten av avkastning på sociala investeringar och överväga hur de ska behandlas skattemässigt på lämpligt sätt.

För att främja konsolideringen och stärka det sociala skyddet i Europa behöver samordningen av de sociala trygghetssystemen förbättras med anledning av förändringarna i arbetslivet. Det kontinuerliga engagemanget i förhandlingarna om förslaget till översyn av förordningen om samordning av de sociala trygghetssystemen är därför av avgörande betydelse.

I nuläget kräver de nya förutsättningarna i arbetslivet, såsom de s.k. digitala nomaderna och distansarbete, att Europeiska unionen beaktar konsekvenserna för samordningen av de sociala trygghetssystemen, kriterierna för fastställandet av tillämplig lagstiftning samt effekterna på de sociala trygghetssystemens olika grenar.

Med detta i åtanke har en ad hoc-grupp inom administrativa kommissionen för samordning av de sociala trygghetssystemen som ett första steg inriktat sina insatser på distansarbetare som regelbundet utövar sin verksamhet i en medlemsstat där deras arbetsgivare inte är etablerad, i syfte att föreslå konkreta åtgärder för hur man kan hantera dessa situationer. Fler insatser på unionsnivå kan dock behövas under den kommande lagstiftningscykeln.

Samtidigt förändrar digital teknik hur institutionerna interagerar. Medlemsstaterna utforskar nya sätt att förbättra kommunikationen mellan institutioner, medborgare, företag och myndigheter. Digitala verktyg och artificiell intelligens måste beaktas när man överväger framtiden för det sociala skyddet, i första hand som ett verktyg för att främja utövandet av rättigheter i fråga om social trygghet och för att stärka kampen mot bedrägerier och missbruk. I kommissionens nyligen framlagda meddelande om digitaliserad samordning av de sociala trygghetssystemen: främja fri rörlighet på den inre marknaden utvärderas de befintliga initiativen och föreslås konkreta insatser för att närma sig ett mer digitalt integrerat system för samordning av de sociala trygghetssystemen.

Mot denna bakgrund uppmanas ministrarna att utifrån nationella erfarenheter ta ställning till följande frågor:

- *Vilka är konsekvenserna för systemen för socialt skydd av de förändringar som orsakats av covid-19-pandemin och inflationskonsekvenserna av Rysslands anfallskrig mot Ukraina och av den gröna och den digitala omställningen, som våra samhällen just nu genomgår? Vilka är prioriteringarna när det gäller främjandet av socialt skydd?*
- *Ett steg framåt i fråga om socialt skydd har varit antagandet av rådets rekommendation om tillräcklig minimiinkomst. Vilka är de viktigaste lärdomarna från genomförandet av de relevanta systemen på nationell nivå? Hur kan det sociala skyddet utökas till de mest utsatta grupperna?*
- *Bidrar teknikutvecklingen, särskilt artificiell intelligens, till att hantera befintliga hinder i samordningen av de sociala trygghetssystemen och underlätta kommunikationen mellan förvaltningar i hela unionen? Har Ni några erfarenheter som Ni kan dela med Er av när det gäller användningen av teknisk innovation för att stärka det sociala skyddet?*